

Tudósítás Árokszállási Kerekegyháza első Szent István napi ünnepségéről - 1859

Eddig nem ismert és nem ismertetett újságcikket teszünk közzé, amely az újkori Kerekegyháza alapítására vonatkozó forrásként páratlan. Egy levélben megírt beszámoló ez, amely a Politikai Ujdonságok című lapban jelent meg, az 1859. szeptember 1. keltezésű számában, a „Vidéki közlemények” cím alatt.¹ A Politikai Ujdonságok című önálló hetilap a Vasárnapi Újság (1854-1921) melléklapjaként jelent meg. Első száma 1855. január 10-ei keltezésű, első felelős szerkesztője Pákh Albert volt. Abban az időben szokásos volt a hírlapokhoz olvasói leveleket is beküldeni, amelyben vidéki eseményekről írtak a levelezők. A hírlapok nem minden esetben tudták ezek hitelességét ellenőrizni. Mi azonban abban a helyzetben vagyunk, hogy más adatokkal összevetve, ténybelileg is helytállónak tarthatjuk a beszámolót. Az újkori Kerekegyháza élete 1857-ben kezdődött, amikor Jász-Árokszállás városa a jász-kun önmegváltás során megszerzett kerekegyházi pusztáján egy leendő település utcáit és első 232 telkének, valamint a középületeknek helyét tűzette ki földmérővel, majd 1857-ben árusítani kezdték a telkeket. A telekvásárlók tehát legkorábban 1857-58-ban kezdtek építkezni az üresen megvett telkekre.

Az 1859. évi Szent István napi ünnepség tehát az első ünnepi és közösségi alkalma lehetett a kialakuló telepítvénynek.

A hírlapban megjelent tudósítást szó szerint és egészében közöljük, elhagyva a cz betűket, a magánhangzókat mai hosszukkal jelölve, a kiegészítéseket szögletes zárójelbe téve. A cikket lábjegyzetekkel láttuk el, a könnyebb érthetőség és a térben-időben való elhelyezés érdekében.

„(Jász-Árokszállási-Kerekegyháza pusztáról) egy érdekes ünnep leírását veszszük. Augusztus 20-ról írják: A vallási kegyelet és vendégszerető barátság egy iránt² ünnepet tartott itt e napon; annak áldozott a nagyszámmal egybesereglett ájtatos nép kereszt- és temető felszentelési szertartásnál, ennek a szép vendég-koszorú szertartás végeztével Farkas urak³ pusztai tanyáján ebéd és tánc mellett mindkettő⁴ Sz. István-napi búcsút ülven.

¹https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/PolitikaiUjdonsagok_1859/?query=*kerekegyh%C3%A1z*&pg=470&layout=s

² ma: egyaránt

³ Farkas urak = az árokszállási születésű balatoni Farkas János (1824-1908) és apai féltestvére, balatoni Farkas József (1832-1916). Utóbbi lett 1862-ben a település első hivatalosan választott főbírója; élete második felében főként Árokszálláson élt, ott is nyugszik.

⁴ mindkettő = tudniillik a vallási kegyelet és a vendégszerető barátság.

A dolog történeti részéhez tartozik tudni, hogy Jász-Árokszállás tulajdonához tartozó, ezelőtt két évvel felosztott⁵ Kerekegyháza pusztán az okos előrelátás arról is gondoskodván, hogy a művelés alatt levő sok jó föld elegendő munkás kezeket nyerjen, ház-helyek mérettek ki 870 □ ölive⁶, egy leendő falu helyéül. Az így alakuló faluba (közigazgatásilag azonban megalakítva, s elnevezve még nincs) már is annyi telepedő jött, hogy vallásos egyesületté avatásuk⁷ közösen nyilvánuló lelki szükséggé vált. Így lett a kereszt emelve, s temető, mind a r. kath.[olikus], mind a reform.[átus] hitfelekezetűek részére kijelölve⁸, s körülárkolván, felszentelésére pedig mindkettőnek Sz. István-nap, Magyarország e nevezetes napja kinyerve. Ez ünnepélyességi szertartást, erre kiküldött egy derék Ferenc-szerzetbeli áldozár⁹ végezte.

Farkas urak a milly¹⁰ buzgó tevő[ke]nységgel járultak a szertartás kellékeinek előszerzéséhez, s jelentőségének emeléséhez, épolly előzékeny szívességgel fogadták, s mulattaták Kun-Szt.-Miklós¹¹, Árokszállás, Kecskemét, s a pusztákról meghíva, ebéd után még mindig szaporodott vendégeiket, a mikor ugyancsak helyén volt az udvar pázsitján emelt bő sátor, mellyről elmondhatni, hogy jobb ízűet enni, s táncolni bármely fényes teremben sem lehet. Kár hogy ez alkalommal háziasszonyt nem dicsérhetünk meg, mert - nincs.¹²

⁵ Árokszállás városa a kerekegyházi pusztá fele részét váltotta meg a jász-kun önmegváltás során 1745-ben, amelyet utána sokáig közös legelőként használtak. 1856-ban a területet felosztották, ahogyan akkor mondták: tagosították, a jász-kun önmegváltásban részt vevő árokszállási családok között; kihagyva a tagosításból 200 holdnyi területet, a leendő község területe számára. Ezért a cikkben említett Farkas urak „pusztai tanyája” arra utal, hogy az árokszállási jászok a tagosításban kapott külterületi birtokukon építettek maguknak házat, nem az elsőként kitézött 232 telekre.

⁶ A Szabó Imre földmérő által először kitézött, majd eladásra bocsátott 232 telek egyaránt 870 négyszögöles volt. A vevők alakították ki később a féltelekeket.

⁷ „vallásos egyesületté avatásuk” – a felekezeti keretek közötti vallásgyakorlás elindítását értették ez alatt. Természetesen nem a mai vallási egyesületekről van szó.

⁸ egy temetőben, de külön-külön temetkezett a két felekezet. Az első temető a mai Dózsa György utcai víztorony helyén volt.

⁹ „Ferenc-szerzetbeli áldozár” = ferences rendi szerzetes pap. Az ’áldozár’ korabeli szóhasználat szerint áldozópapot jelent, azaz felszentelt, a szentmise keretében áldozatot bemutatni jogosult (teljes jogkörű) papot.

¹⁰ a milly = amilyen

¹¹ Kun-Szent-Miklós alakban használták a település nevét 1900-ig, majd ezután lett a Kunszentmiklós alak

¹² balatoni Farkas János 1863-ban, harminckilenc évesen kötött házasságot vecseszéki Ferenczy Máriával (1847-1903); balatoni Farkas József pedig 1862-ben, Gottlieb Annával (1837-1869).

A 25 terítékű első asztal fő díszét, minden vendégnek egy egy fontot ígérő¹³ nagy kandalup sárgadinnye¹⁴ tette; méltó a versenyzésre, ha a sok eső-adta nedvbőség meg nem repeszi.”

Cikkünk az Arcanum Digitális Tudománytár segítségével készült.

Kerekegyháza, 2021 januárjában

dr. Kenyeres Tibor

¹³ egy font akkoriban, az 1876-ban bevezett méterrendszer előtt, kb 56 dekagramm lehetett, a kb 25 fontos dinnye tehát kb 14 kilogrammot nyomhatott

¹⁴ kandalup sárgadinnye: gerezdes alakú sárgadinnye